СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК XLVII. Ч. 178. Джерзі Сіти, Н. Дж., четвер, 3-го серпня 1939. No. 178. Jersey City, N. J., Thursday, August 3, 1939. VOL. XLVII
ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КОНҐРЕС ВІДКИДАЄ ПОЗИЧКОВИЙ ЗАКОН

ВАШИНҐТОН. — Палата послів рішила 193 голосами проти 166 відкинути проєкт про позички, що, на думку уряду, мав стати основою господарської відбудови краю.

Супроти такої ворожнечі до пропонованих урядом проєктів провідники демократичної більшости рішилися не побиватися за ухвалення 800 міліонів долярів на поширення розбудови мешкань.

До повалення позичкового проєкту причинилися 47 конґресменів з Демократичної Партії.

Президент Рузвелт на запит, що він думає про поступок конґресу, заявив, що здержання робіт, які мали бути уможливлені цим поваленням тепер законом, наложить на громадянство високі допомогові тягарі й високі податки. Він підчеркнув, що за ці наслідки відповідати повинен конґрес.

СПОДІВАЮТЬСЯ СКОРОГО ЗАКРИТТЯ КОНҐРЕСОВОЇ СЕСІЇ

ВАШИНҐТОН. — З огляду на те, що перед конґресом стоять тепер лише три доконечні питання, а саме закон про години праці й заплату, зміна закону про суспільне запитання та доповняючий фінансовий закон, провідники конґресу думають уже про закриття сесії конґресу під кінець біжучого тижня.

УРЯД ЗАХОДИТЬСЯ ЗДЕРЖАТИ СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ.

КЛІВЛЕНД (Огайо). — Щоб здержати дальше повторення заворушень страйкуючих робітників автомобільної фабрики „Фишер Бодіс", поліція встановила довкола фабрики „округу заворушень", на яку не вільно входити страйкарським пікетам. Автомобільна юнія згодилася цю смугу респектувати й у цей спосіб здержала масові демонстрації страйкарів під самою фабрикою.

У вівторок пікети парадували попід доми нестрайкуючих робітників.

СТРАЙКУЮЧІ ЗАВОРУШЕННЯ ПЕРЕКИДАЮТЬСЯ ДО ДІТРОЙТУ.

ДІТРОЙТ. — Поважні заворушення страйкуючих робітників автомобільних фабрик трапилися в цьому місті коло фабрик „Генеральної Моторової Компанії". Поліція каже, що страйкарі кидали на неї цеглами. Були покалічені. Поліція арештувала кількоро людей.

Автомобільна юнія, що належить до „Сі-Ай-О", загрозила викликанням загального страйку робітників у фабриці „Пекард Мотор Ко."

ЗАХОДИ НЮ ЙОРКУ ПЕРЕВЕСТИ В ЖИТТЯ ПОДАТКОВИЙ ЗАКОН.

НЮ ЙОРК. — У нюйорському суді станув 27-літній Донбар Уґтгоф, обвинувачений за те, що він, мовляв, пачкував у місто папіроси, щоб не платити міського податку. Обвинувачений виправдувався, що він купив поза стейтом папіроси, щоб зробити вигоду своїм знайомим, і суддя звільнив його від вини й кари.

ОСЯГ „ЛІТАЮЧОЇ ФОРТЕЦИ".

НЮ ЙОРК. — На летовище Флойда Бенева в Брукліні прилетів велений 22-тоновий літак американської армії „Флаїнг Фортрес", перелетівши з Бербенка, в Каліфорнії, за рекордовий час 9 годин 14½ минути.

Лет відбувся для відсвяткування 30-літньої річниці закупна першого літака для американської армії.

ЗАВЗЯТА СТУДЕНТКА.

СТОКДЕЙЛ (Тексас). — Аліна МекҐовен, студентка першого року в учительській семинарії Сан Маркос, відбула за перший рік своїх студій дорогу на загальну суму 23,028 миль.

Вона їздила кожного дня 114 миль до своєї школи й ні разу не була неприявна й ні разу не спізнилася.

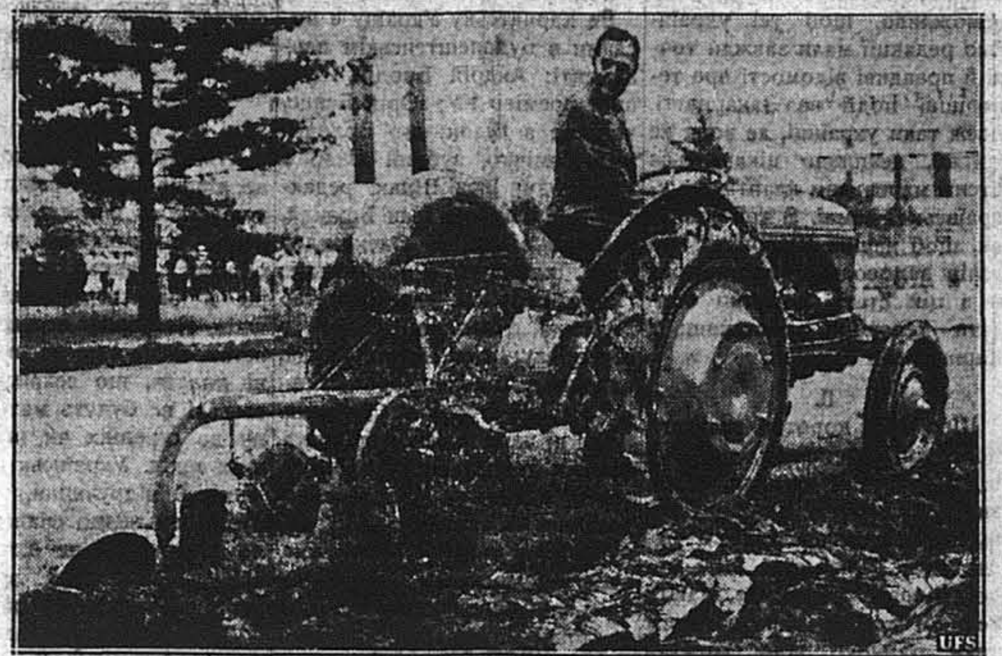
СКРІПЛЯЮТЬ ОБОРОНУ ПАНАМСЬКОГО КАНАЛУ.

ВАШИНҐТОН. — Палата послів приняла проєкт закону про будову третьої лінії шлюз у Панамському Каналі. Ухвалу відіслано негайно до сенату. Конґрес пропонує видати на це 277 міліонів долярів.

Це значно скріпилоб оборону Панамського Каналу, а посередньо прискорилоб і рух торговельних кораблів через канал.

ПРОБУЮТЬ ПОЛАГОДИТИ НАФТОВЕ НЕПОРОЗУМІННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Д-р Франсіско Костільо Нахера, мексиканський амбасадор у Злучених Державах, предложив президентові Рузвелтові нову пропозицію мексиканського уряду про нафтові терени в Мексику, що належали колись до американських громадян, а що їх забрав мексиканський уряд. Подробиць пропозиції до публичного відома не подано.

НА ДОПОМОГУ ФАРМЕРАМ.
Едсел Форд заорює землю на площі Світової Вистави в Ню Йорку новим легким трактором виробу автомобільних фабрик Форда. Він каже, що цей легкий трактор зреволюціонізує фармерство. Він рівночасно заохочує людей вертатися з міст на землю.

УРЯДОВИЙ СКАНДАЛ У ЛУІЗІЯНІ.

Велика лава присяжних суддів стейтового суду в Бетон Ружі постановила поставити архітекта Л. С. Вайса як співвинного фінансових надужить, яких допустився д-р Джеймс Монров Смит, президент луізіянського стейтового університету.

РАСОВА НЕНАВИСТЬ.

Д-р Доналд з Монтреалу перестерігав собор пресвитерської церкви, що відбувався в Мидленд, Онт., перед загрозою для Канади з боку расової пропаганди. На його думку, расові упередження і ненависть у Канаді кріпшають. Совєтські фільми, які висвітлюють у Канаді, ту ненависть підсичують, бо всі вони створені на тлі ненависти і безбожних пристрастей.

РОДИННА ТРАГЕДІЯ У ЛЬВОВІ.

В неділю, 4. червня вполудне, прохожі на „Власній Стрісі" почули три стріли і побачили на розі вул. Над Яром на хідннку дві особи в калюжі крови, а біля них перестрашену паню з дівчинкою. Виявилося, що вул. Над Яром проходжувалася 26-літня Казимира Трояновська зо своєю донечкою і сестрою та зо своїм чоловіком. Між молодим подружжям панувало непорозуміння вже від довшого часу. Трояновська, донька погаря, вже в короткому часі по шлюбі переконалася, що подруже життя з її чоловіком, землевласником з Монастиря, не буде щасливе. Тому рішила зним розвестись і внесла позов до суду у справі уневажнення подружжя. Трояновський уже в хаті й опісля підчас проходу намовляв жінку, щоб відкинула позов, але дістав відмовну відповідь. Почувши ще раз відмовну відповідь, витягнув швидко револьвер з кишені і двома стрілами важко зранив свою жінку, опісля третім вистрілом у голову скінчив самогубством. У важкому стані відвезли сканіальовану Трояновську до шпиталю, тіло її чоловіка до інституту судової медицини. Влада веде слідство.

АРЕШТУЮТЬ ЗА ПАЧКУВАННЯ ТЮТЮНУ ДО НЮ ЙОРКУ.

Щоб оминути плачення міського податку від тютюну в сумі 1 цента від пачки, багато нюйорчан вибираються на закупно тютюну до сусідніх стейтів. Дехто вже й зробив з цього гарний приватний бизнес. Щоби покласти край цій практиці, котра позбавляє місто ухваленого податку, міський уряд почав арештувати таких перекупнів. Як перший „пачкар" тютюну до міста Ню Йорку був арештований 23-літній Джозеф Ворд.

ПЕРЕГРИЗ ДВЕРІ АРЕШТУ.

Суд у Тарнові розглядав кілька днів тому справу незвичайної втечі вязня з арешту. Арештований за дрібний крадіж Степан Гаць у тузі за своїм селом рішив за всяку ціну видобутися з келії поліційного арешту в Мосціцах. Не мав іншого знаряддя опріч власних зубів, бо навіть руки йому скували. Впродовж кількох годин перегриз частину дверей при замку, а потім лише штовхнув двері сильно ногою і вони відкрили йому дорогу на волю. Цей спацер у село і назад коштував Гаца 3 місяці тюрми.

СТРАШНА ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА НЕДАЛЕКО СІНҐАПОРУ.

150 миль на північ від Сінґапору впав з насипу поспішний поїзд. У катастрофі згинув машиніст та коло 300 подорожніх було легко або важко ранених. Здогадуються, що причиною катастрофи був саботаж.

ВЧИТЕЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДРЕ В ШКОЛІ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ.

У веселодній, мужеській школі III. ступня в Жовкві учитель Юліян Лентковський (повіт. комендант Стшельца) відібрав підчас науки 26. V. ц. р. від ученика II. кляси Івана Борка книжку „Максим і Марко", що її видало В-во „Світ Дитини", і подер її на очах дітей зо словами „рускіх ксьонжек не можна до школи пшиносіть". Слід згадати, що згаданий учитель учить української мови в цій клясі.

СМЕРТЬ ДВОХ ПОЛЬСЬКИХ АРИСТОКРАТІВ.

Іван граф Тишкевич і Станислав граф Замойський хотіли зложити своїй рідні і знайомим модерні візити. З тією метою вибралися вони літаком-авіонеткою в дорогу до Межиріччя на Підляшші, що є осідком родини Тишкевичів. Відтіль вистартували 30. 5. в дорогу до маєтків родини Замойських біля Вильна. Авіонетка вистартувала дуже нещасливо, бо зачепила хвостом об пліт, при чому відірвалася керма. Летуни довідалися про це щойно тоді, коли апарат був уже на висоті коло 100 метрів і внаслідок браку керми втратив рівновагу. Пізно було думати про рятунок, бо авіонетка впродовж кількох секунд летіла вже стрімголов на землю. Рідня і двірська служба, що прибула на місце випадку, застала під румовищами авіонетки трупи обох летунів. Іван гр. Тишкевич це бувший посол до сойму, а Станислав гр. Замойський — бувший старшина креховецьких уланів.

НАЙЧУТЛИВІШИЙ СЕЙСМОҐРАФ.

У сейсмоґрафічному інституті при токійському університеті по трилітніх досвідах змонтували найчутливіший сейсмоґраф у світі. Цей сейсмоґраф складається з двох інструментів, з яких один сиґналізує доземі, а другий поземі дрогання. Головною частиною приладу для доземних дрогань є 12 м. довгий, наповнений залізними опилками валець, з проміром 0.9 м., ваги понад 1 тону. Сейсмоґраф є кілька разів більший від звичайних того роду апаратів.

„ЗРАЗОК" ДОНОЩИКА.

Московська „Правда" повідомляє, що совєтська влада в Україні зробила слідство проти вчителя Петра Спечака, що кілька літ був тайним аґентом і запроторив своїми доносами сотні людей до тюрми, або післав на смерть. Прокуратор Голінков зацікавився ближче тим аґентом і при слідстві знайшов у нікчемника стільки неправдивих готових доносів, що зложив з них 10 великих томів.

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ УКРАЇНЦІВ ПІД ПОЛЬЩЕЮ

Кажуть, що викрито тайну українську націоналістичну організацію.

ВАРШАВА. — Юнайтед Прес доносить, що на терені східньої Галичини польська влада переводить масові арештування українців. Арештовано 400 осіб, серед них 40 провідників. Влада нібито викрила українську тайну революційну орґанізацію, якої провідні члени належали до Орґанізації Українських Націоналістів і разом з місцевими німцями, інспірованими німецькою владою, мали працювати на шкоду Польщі. Влада арештує також чимало німців на терені західньо-українських земель. Наглі суди простягнено і на українські території.

АДЮТАНТ ГЕРІНҐА В ДАНЦІҐУ.

ВАРШАВА. — Польща занепокоїлась фактом, що до Данціґу прибув особистий адютант маршала Ґерінґа, ґенерал Боденшіц, який, за переконанням поляків, буде відтепер особисто керувати дальшою мілітаризацією Данціґу.

ХОРВАТИ БАЖАЮТЬ НІМЕЦЬКОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ.

КУПІНЕЦ (Юґославія). — Провідник хорватських автономістів, д-р Мачек, заявив, що коли Юґославія не згодиться скоро дати хорватам автономії, то хорвати проголосять офіційно зрив з рештою Юґославії і прилучаться до Німеччини. Запитаний, чи такий крок не означатиме революції, Мачек відповів, що більше ніж революцію, бо правдоподібно світову війну. Та притім він додав: „Хтось мусить зробити порядок у Юґославії. Коли Білгород не може зробити порядку в Юґославії, то Німеччина може. Між нашим положенням і Чехословаччиною є подібність. Ті самі прояви знаходяться в обох краях".

ПЕРЕСТРІЛКА МІЖ РУМУНАМИ І МАДЯРАМИ.

БУКАРЕШТ. — Румунська влада протестувала перед мадярським представником за те, що мадярська погранична сторожа стріляє на людей, що сплавляють дерево по ріці Тисі на карпатоукраїнській і румунській границі. Це роблять мадяри, від коли вони захопили під свою владу Карпатську Україну, говорить румунський комунікат. В останніх днях прийшло до обостореної перестрілки між румунськими і мадярськими пограничними сторожами, яка тревала кілька годин. Було кілька ранених, а також убито цивільну 90-літню жінку.

СОВЄТИ ЩЕ НЕ СПІШАТЬСЯ З ПІДПИСАННЯМ ДОГОВОРУ.

МОСКВА. — Совєтська урядова аґенція Тасс подала до відома, що в Англії зле пояснюють причини зволікання з боку Москви підписання союзу з Англією й Францією. Чеймберлин у парляменті заявив, що причиною зволікання є це, що Совєти хочуть собі застерегти право вступити своїм військом у малі прибалтійські держави, ніби в цілі оборони проти „непрямого наїзду"; мовляв, щоб не допустити до того, щоб інша держава не захопила тих малих держав. Англія тому противиться. Совєти тепер зазначають, що вони того не мали на думці. Тон заяви вказує, що Совєти знов „нагнівались" і це дасть їм знову причину зволікати з підписанням договору.

АНҐЛІЙСЬКА МІСІЯ ДО МОСКВИ НА КІЛЬКА ДНІВ ВІДЛОЖЕНА.

ПАРИЖ. — Французький уряд дістав із Лондону повідомлення, що військова місія, зложена з трьох високих ґенералів, що мали негайно виїхати до Москви в цілі переговорів, на кілька днів відложена. Згадані ґенерали в дорозі до Москви мали зупинитись у Парижі. Тепер речинець їх приїзду буде пізніше проголошений.

АНҐЛІЯ ДАЛІ ГАРЯЧКОВО ЗБРОЇТЬСЯ.

ЛОНДОН. — Хоч в Европі ніби трохи успокоїлось, то Анґлія далі гарячково зброїться. Тепер її військові доки працюють день і ніч і викінчують стільки ріжного роду військових кораблів, скільки лиш можна викинути. Анґлійський уряд рішив побудувати дві нові фльотилі нищильників. Також заводить міністерство харчів, що засоблятиме нація в харчі й на випадок війни буде реґулювати харчевими засобами. Далі уряд замовив за два і пів міліона долярів протибомбові схоронища, які роздадуть даром тим, що не всилі за них заплатити. Одно схоронище приблизно коштує 36 долярів.

ЕСПАНІЯ ХОЧЕ НАЗАД ГІБРАЛЬТАР.

БУРҐОС. — Еспанські часописи з нагоди 235 річниці втрати Ґібральтару на користь Анґлії заговорили, що Ґібральтар мусить назад вернутись до Еспанії. Як вони хочуть його дістати, того не вказують.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗБИРАЮТЬСЯ ТУЧІ

Польська преса в Америці останніми часами проявляє сильне, просто гарячкове поденервування. Чути в ній якісь побоювання, просто загальну паніку. Рівночасно з тим ідуть гарячкові заклики до акції. Всі, як на команду, говорять про потребу ратування загроженої ойчизни. В першу міру думають піддержувати в Америці польську справу відповідною пропагандою. Пишуть отже довші статті про засоби й умови доброї пропаганди.

Як видно з тих ґазет, пропаганда ця має звертатися на два боки: в один бік проти Німеччини, котра хоче забирати від Польщі Данциг і „коридор", а на другий бік — проти українців, бо Українці хочуть відірвати від Польщі українські землі. Користаючи з цього, що в Німеччині є тепер націстичний уряд Гітлєра, непопулярний у ріжних колах Америки, польська пропаганда видно задумує грати на цих антинацістичних і антигітлєрівських антипатіях. Щоб справу собі ще далі упростити й з бою на два фронти зробити бій на один, польська пропаганда задумує получити докупи Німеччину й українців в один табор і представляти українців як німецьку інтригу.

Один нюйорський польський щоденник уже й пише, що „деякі українські особовості в Ню Йорку й Ню Джерзі удержують постійний контакт з німецькими урядниками", що, мовляв, „декотрі ґазетярі мають постійну „фінансову" комунікацію з німцями, головно по приїзді німецьких кораблів"; що „деякі українські діячі є на паску й на удержанні німецьким і баламутять не лиш українців, але й своїх знайомих американців". Як доказ німецько-українського зближення ця ґазета подає „врочистість в о. Коґлина і таке інше".

Звісно, такі закиди може собі легко кожний сказати. І звісно, хто має відповідну волю, може собі на свій спосіб пояснити „врочистість в о. Коґлина" і звісно, що для упередженої людини навіть „таке інше" без подання, що це саме таке інше, є теж доказом.

Та доказом для безсторонніх людей це все не є. Безсторонні люди, до яких думає звертатися польська пропаґанда, такими доказами не вдоволяться. І тому польської пропаґанди українці в Америці не бояться. Що більше, нам її лише привитати можемо як нову нагоду вияснити перед американським суспільством, що саме криється за цією польською пропагандою, яка це саме держава ця Польща, що тепер в Америці зодягається в тогу демократії.

ДІЙСНИЙ СТАН У КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ, КУЛЬТУРНІ Й РЕЛІГІЙНІ ОБСТАВИНИ.

I.

Про обставини в Срібній Землі під мадярським пануванням правильно появляється досить коротких і довших статтей, менше чи більше правдивих. Про Карпатську Україну пишуть українські часописи в краю, Америці, Канаді й усюди, де тільки виходить український часопис. За сьогоднішних обставин майже ані неможливо, щоб усі українські редакції мали завжди точні й правдиві відомости про теперішні події на Закарпатті. Всеж таки українці, де вони не жилиб, невпинно цікавляться отсим маленьким клаптиком української землі. З тої причини, щоб наших Шановних Читачів задоволити, постараюся я в цій статті коротко описати теперішні обставини в Карпатській Україні.

II.

Щоб лиш коротко зясувати політичні обставини, які тут під Карпатами настали, треба знати, хто власне цю нашу нещасну землю заступає в мадярськім парляменті. Хоч новоіменовані посли не мають великої компетенції, то всеж таки одиноко вони можуть мати сякий-такий вплив на зліпшення ситуації українського населення, хоч при сьогоднішньому стані річей нема надії на якесь зліпшення долі вбогого народу.

Комісарем для „Карпатського Краю", як мадяри урядово назвали Карпатську Україну, був іменований мадяр Жіґмонд Перені, багатий землевласник і бувший міністер внутрішніх справ. Барон Перені при перебиранні свого уряду між іншим заявив: „Я переведу консолідацію між мадярами й іноязичниками (читай українцями), а хто би цій моїй праці хотів перешкоджувати, того немилосерно знищу". Значить, що хто буде виступати проти мадяризаційних інтенцій, буде безоглядно усунений.

До Палати Панів (сенату) були іменовані два члени за Карпатську Україну. Є це д-р Йосиф Каминський і канонік Ільницький. Оба вдавали з себе щирих „русских" патріотів, але в дійсності були це запеклі мадярони, як це зрештою ще минулої осени показалося. Своєю „русскістю" лише старалися приподобатися чехам і підюджувати їх проти українців.

Послами до будапештенського парляменту за території, відступлені Мадярщині ще минулого року, були іменовані: всім добре відомий теж „рускій вождь", д-р Пішта Фенцік. Значить, тепер він ані не сміє говорити про інтереси русских, бо він є власне послом за територію з мадярською більшістю. Далі за ці території є послами: Егри Ференц, Демко Михайло, Юлій Фелдеший і Ортутаї Евген.

За Карпатську Україну є послами в будапештенськім парляменті: Андрій Бродій, бувший премієр КУ; Юрій Бенце, колесар з Білок; д-р Володимир Гомічко, зубний лікар з Ужгороду; Іван Шпак, редактор з Ужгороду; Іван Бокшай, канонік з Хусту; Олександер Чуга, хлібороб з Собранців; Петро Гайович, ген. секретар „Русской Народной Ради" з Ужгороду; д-р Петро Гапка, адвокат з Тячова; Кароль Гоккі, бувший посол з Севлюша.

Всі ці пани посли є прихильниками так званого угро-руського напрямку. Ідеольогічне значіння чи напрям цих „угрорусинів" є такий: „Ти, русине, не є ані москалем ані українцем, але угрорусином, отже ти не дивись ані за Москвою, ні за Києвом, але за Будапештом, бо туди й наші ріки течуть". Цим реченням є сказане все про характеристику всіх послів, заступників „Карпатського Края", до мадярського будапештенського парляменту. Всі вони є речниками тези, що „русинові не треба книжки, але лише хліба й солонини".

Щоб образок був повний, мусимо ще раз вернутися до уряду комісаря для „Карпатського Краю". Першим дорадником барона Жіґмонда Перені був назначений Андрій Бродій, що від цієї функції скоро відмовився, вважаючи, що це для бувшого премієра дуже мало. Другим дорадником назначений Михайло Демко, референтом для культурних справ є канонік Юлій Марина, а веденням адміністрації повірений д-р Олександер Бескид, бувший віцегубернатор за чеського режиму.

В руках цих людей є доля українського населення Карпатської України, а яка вона буде, проте вже сьогодні нема найменшого сумніву.

III.

Господарські обставини з дня на день усе гірші й гірші. В цілому краю є прямо катастрофальне безробіття. Держава сама нічого не ставить, ані не підтримує приватну підприємчивість. В лісах теж нема ніякої праці, бо мадяри вивозять дерево, приготовлене ще за української ери. Фабрики, що вже були готові, або цього року мали доготовитися, зовсім не працюють. Наприклад мадяри застановили й фабрику на виріб сірників у Чинадієві, в котрій постійно працювало 800—1000 робітників. Праця в тій фабриці застановлена з тої причини, що, мовляв, Мадярщина має досить сірників із фабрик в корінній Мадярщині.

Бачимо, що мадярська окупаційна влада власне свідомо спричинює тяжкі господарські умовини життя українського населення.

IV.

Культурні справи стоять теж не ліпше. Сотки свідомого українського вчительства звільнено, позамикано українські гімназії, вчительські семинарії й багато громадянських шкіл. На решту середніх шкіл встановлено такі високі шкільні оплати, що селянські діти взагалі не будуть мати доступу до середніх чи інших вищих шкіл. Українські шкільні книги й підручники, та бібліотеки прилюдно спалено, щоб по українству не зістало ані сліду. Заборонено прилюдно вживати української мови.

До всіх шкіл введено так звану „угроруську" мову, але в багатьох школах є вже навчальною мовою мова мадярська. Саме тепер, підчас ферій, мадяри при помочі війська та жандармерії збирають по українських селах підписи на якісь прохання, що ніби українське населення „бажає" собі, чи навіть „домагається", щоб у тім і тім селі була вже від нового шкільного року заложена й мадярська школа. Хто знає брутальність мадярської жандармерії, може собі уявити, якими способами мадяри ці підписи збирають. Не можна теж сумніватися, що ця акція буде мати, свого роду, „успіх". Під багнетами будуть українські батьки „добровільно" підписувати заяви, що „бажають" собі мадярської школи... Мадярські власті вже тепер не таяться з тим, що незадовго й без тих підписів буде в усіх школах у Карпатській Україні заведена лише мадярська мова.

V.

Мадярські окупанти стараються й українську церкву мадяризувати. Видано приказ, що евангеліє муситься читати тільки мадярською мовою, мовляв, щоб вірники призвичаювалися до „милозвучної" мадярської мови. Українське населення на ці мадяризаційні спроби й пляни відповідає тим, що оминає церковно-релігійне життя. Мадяри ще гостріше зачинають виступати проти православної церкви, говорячи, що православні це „москвофіли". Це є мадярська віддяка православним священикам за те, що вони ввесь час ставилися неприхильно до українського уряду й разом з мадярофілами та всякими зрадниками старалися розбивати єдність українського народу на цьому клаптику нашої великої Батьківщини. Мадяри видали далі приказ, щоб при кожній Службі Божій було виголошувано й речення „Бог милосерний визволив нас з 20-річного чеського ярма й 4-місячного українського терору". Це багато мадярам не поможе, бо тепер кожний сам може переконатися про те, який „терор" є гірший, мадярський чи український.

VI.

„Нічого не є таке зле, щоб і добре з нього не вийшло", каже стара українська приповідка. Так є це й з долею українського населення в Срібній Землі. Тепер, під нечуваним мадярським терором, українське населення стає ще більше свідоме своєї національної спільноти з цілою Українською Нацією. Населення Карпатської України добре відчуває щойно тепер, що його доля тісно звязана з долею українського народу на інших землях нашої нещасної Батьківщини. Мадяри за цілих 1000 років не зуміли українському народові під Карпатами відібрати почуття національної окремішности, хоч вживали до цього всіх можливих способів і середників. Ми не сміємо побоюватися, що це мадярам вдасться сьогодні, коли ця маленька частина великого українського народу вже зажила, на жаль, тільки короткий час, своїм дійсно народним життям. Спомини на недавне минуле, на геройські бої Січовиків, ніколи тут у Срібній Землі не забудуться. Українське населення буде довго жити красними споменами з часів вільного, щасливого життя. Ніякими способами не вдасться мадярам опанувати душу українського селянина. Можуть вони стріляти, катувати, звільняти, але все це вже тепер завойовникові нічого не поможе, навпаки, це ще більше скріпить національну свідомість нашого населення в Карпатській Україні. Теперішні події йдуть таким швидким темпом, що ми гадаємо, що на ці мадяризаційні пляни нові окупанти вже не будуть мати часу...

Хуст у липні 1939.

—ют—

Український народе цілої земної кулі!

Довгі століття поливаєш Ти кровю й потом свою рідну землю. Важкою працею на полях, лісах, горах і чужих землях заробляєш Ти хліб для себе й дітей своїх. Всі скарби забрали від Тебе ворожі сусіди, а Тебе, господаря, зробили наймитом цієї рідної землі. Тяжка неволя чорною хмарою повисла над Твоїм споконвічним краєм і не було видно просвітку визволення. Прийшов час і Твоя наймолодша дитина, **Карпатська Україна**, піднесла свою могутню голову зо сну, зявилася мов велетень, і перед цілим світом проголосила, що Ти живеш і маєш право на життя.

Сонце **„золотої свободи"** зійшло й тим до історії українського народу вписано нову сторінку.

Вороги повели завзяту боротьбу проти Твого визволення, **„золотої свободи"**.

Та найменша горстка українського народу Карпатської України, не маючи часу на зорганізування достаточної збройної сили, рішила не покоритись і не всунути шию в ярмо рабської неволі.

„Вмерти, а не віддати".

Це було гасло кожного борця за свободу Карпатської України.

Вмирали та ще вмирають... Найбільшим ударом внаслідок цієї трагедії була наша інтелігенція, котра сьогодні знаходиться без стріх. Та інтелігенція є наше високошкільне студентство, яке зупинилося без жадних засобів до життя, без вистарчального одягу та під голим небом. Осталося безсильне, щоби пробити той тернистий шлях, котрим ішли та хотілиб іти до кращого майбутнього здобуттям високошкільної освіти, статись для розцвіту українського народу корисним, поставленням себе на рівень інших культурних народів.

Наше студентство не має ні від кого жадної допомоги. Тому звертаємось до українців цілого світу, щоби простягли руку помочи і тим доказали, що вони вміють шанувати не лише память поляглих, але й живих жертв боротьби.

Організація високошкільних студентів - збігців з Карпатської України в Празі в імені всіх студентів звертається до українців цілого світу, щоби приспіли своїми пожертвами на негайну поміч.

Все студентство вірить у цю поміч.

Пожертви просимо посилати на адресу: Михайло Андрійканич, студ. філ., голова, **Praha XII., Korunni 30/I.**

Слава Україні!

Голова: **М. Андрійканич**, в. р.;

Секретар: **А. Повхан**, в. р.

Веселі хвилини в житті Тараса Шевченка

(2)

— Чого ти, дурню, журишся! — засміявся Тарас — ось ну лишень ходімо на полювання, так зараз і дамо ради Петровському.

— Яким це чином?

— Тоді бачитимеш... ходім.

Скоро вийшли на академічне подвіря, тут бачать: стадо гусей, що були власністю помічника поліцмайстра з академії, Соколова. Шевченко накинув одного гусака плащем своїм; вхопив його під паху, стиснув йому дзюба, щоб не кричав та на взаводи до кватири Петровського. Петровського не було дома. Кватира зачинена. Мусіли Шевченко і Пономарев нести того гусака до себе, затуляти йому дзюба, щоб не кричав, та і вважати, щоб не вдушився. Як лише вернувся Петровський, вони зараз до дверей його, відчинили і нишком пустили туди гусака. Гусак загеґав, Петровський не стямився... Небаром же вияснилося і він намалював крила янголові, а тоді сторож-москаль зарізав гусака і зварив із нього молодим жартунам юшку. Небаром Шевченко заробив гроші та заплатив Соколову за того гусака. Брюлов, довідавшись про той жарт, дуже сміявся.

В 1839 році із Шевченком на одній кватирі мешкав маляр Штернберг. Жили вони вбого, грошей недоставало. Зимою в Петербурзі дні дуже короткі, просто, як справедливо писав потім Шевченко до Квітки: „ні день, ні ніч, а так чорт зна що таке: прокинешся рано, тільки що заходишся малювати, дивишся, вже й ніч. Тільки пензлі миєш, більш нічого". Словом, без світла не багато встигнеш зробити за день. Коли без світла, напр. у грудні, можна обійтися від 10—2 години дня, то це ще добре. Тому то Шевченко і Штернберг мусіли „за останні гроші" придбати собі робітницьку лямпу. Як же вони зраділи, принісши її до своєї кватирі! „Принесли її в свою келію, засвітили ще серед білого дня, посідали біля неї і наче діти ті маленькі забавлялися нею". Після першої радости Штернберг узяв книжку та став читати до лямпи; Шевченко взяв якусь малярську роботу і сів із другого боку лямпи та отак „у день з огнем" і просиділи до 5. години, доки не пішли на лекції. В академії всій клясі сповістили про свое придбання. Покликали декого з товаришів подивитися на те диво і справили „вечірку", себто чай з сухарями. Ми (додає Шевченко у своїй автобіографічній повісти „Артист") були тоді вбогі, одначе невинні діти. Боже, куди відлетіли ті дні ясні, дні золоті! Куди поділася невинна семя юнаків надхненних?!

Нікчемна тульська рушниця. — Гармонійка. — Пригода у рові.

24. березня 1845 року Шевченко вибрався з Петербурга в Україну почтовим возом. Поет каже, що подорожі набрався великого лиха. Відомо, весною на дорозі вода і болото, кілька разів віз перевертався і поет мусів купатися в калюжах. Харчі, що їх узяв із Москви на дорогу, теж падали кілька разів із воза, зіпсувалися. Шевченко мусів повикидати їх, а тому довелося, як каже він, подорожувати „на харчах святого Антонія". В Тулі, коли Шевченко сидів у готелі, якийсь чоловік приніс до нього продавати рушницю і хотів за неї три карбованці. Тарас, не приглядаючись до рушниці, купив її за 1 карб. Доїхавши до Орла, зрахував свої гроші та побачив, що з сотні карбованців, яку він мав ще в Москві, в нього осталося тільки пістретя карбованця. Себто далі їхати почтовими кіньми ні з чим уже було; а всеж він із тих пістретя карбованця купив собі іще „гармонійку" за карбованця. Тоді найняв якогось візника Єрмолая і поїхав далі на Глухів, умовившись, що гроші заплатить на місці. На якомусь заїзді, вже біля Есмані, коли станули вони, щоб коні попасти, ні візник ні Шевченко не мали чим заплатити за сіно. Шевченкові прийшло на думку, що тут і стане в пригоді ця нікчемна тульська рушниця. Він сподівався лишити її господареві заїзду в застав, доки, приїхавши на хутір до свого знайомого дідича Віктора Закревського, пришле гроші. Тимчасом доки коні їли, Шевченко заходився вчити господареву дочку грати на гармонійці. Наука пішла добре; гармонійка сподобалася господареві заїзду Омелькові Тушані, а коли заграла на ній Олена, господар спитав Шевченка, чи не продасть він „тієї музики"?

— Продати я її не продам, а коли хоче Олена, я їй подарую; а ти, діду, купи в мене рушницю.

Дід оглянув рушницю і мовив: „На чорта мені ваша тульська рушниця, коли я і стріляти не вмію".

Мусів Шевченко признатися, що вже в нього безгрошівя. Господар усміхнувся і сказав: „Ну, Олено! музика наша, неси її в хату". Таким чином покінчили за сіно і Шевченко поїхав далі на хутір до приятеля, що жив верств дві до Глухова.

У рідному селі під яблунею.

Шевченко відвідав рідне село Керилівку перед храмом (празником) себто перед 26. вересня. Титарем був ще й далі колишній титар Бондаренко і народнім звичаєм у храмовий день запросив до себе м. і. гостями і свого шкільного товариша Шевченка. День був ясний, погідний. Святкували в саду під яблунею. Пили мід. Мабуть добрий був той мід, бо Шевченко не забув про нього і після 15 літ: пишучи 7. грудня 1859 року до свого нерідного брата Вартоломея, і просячи, щоб він прислав йому ковбас, додає: „та щоб ковбаси були такі самі, як ми їли на меду у Гната Бондаренка".

(Дальше буде).

МАРНОТРАТНИК.

— Направду не знаю, що Біда робить з грішми. Вчора був без цента, нині теж...

— Як це, знов хотів від тебе позичити?

— Ні, це я хотів позичити в нього.

З ДНЯ

ЧИ ЦІ ЛЮДИ ДОЗРІЛИ ДО РІЧЕВОЇ ДИСКУСІЇ?

У своїх довгих полемічних статтях „В чому справа?", зачинаючи від 75-го числа, „Народна Воля" робить цілу низку „закидів" У. Н. Союзові і „Свободі". Ці закиди були в більшості опрокинені на сторінках „Свободи". Та всетаки залишається ще дещо сказати на адресу „Народної Волі", а саме: про її підхід до справи, про її поведінку.

Пише вона в одному місці: „Можна припускати на основі досвіду, що на ці наші заввагн „Свобода" відповість у редакційній статті, в якій кількома загальними фразами постарається гарненько заглядити дійсний стан справи. Але цим разом справа надто поважна. І тому варт булоб дочекатись річевої відповіді..."

НАЩО ЇЙ БУЛО ВІДПОВІДИ?

Діставши цю річеву відповідь у низці редакційних статтей „Свободи" і головного предсідника У. Н. Союзу, М. Мурашка, й не чекаючи на дальші вияснення, вона пише в своїй редакційній статті під заголовком „Муха в окропі", з 25 липня ц. р., таке: „Хтоб думав, що філядельфійська нарада представників чотирьох українських запомогових організацій та їхньої преси була безуспішна, має тепер нагоду переконатись, як тяжко він помилявся. Нарада принесла повний успіх, бо дала нагоду діячам тої організації, що поставилась впоперек консолідаційної акції, розкрити до решти перед громадою свою дійсне обличчя. Як вони крутяться тепер, коли поставлено їхню поведінку під прилюдний осуд, про те варт читати на шпальтах джерзісітської „Свободи". Далі подані загальниково числа „Свободи", але ні одного цитату, який ілюстрував би це „кручення в окропі".

ВЛАСТИВА ЦІЛЬ.

Отож у той спосіб реагує „Народна Воля" на річеві аргументи „Свободи" і урядників У. Н. Союзу: наперед тягне їх за язик, домагається довших відповідей, а коли вже ті відповіді дістане, збуває їх тим, що, мовляв, „противники крутяться, мов муха в окропі".

Таким своїм писанням „Народна Воля" переконує кожного, що їй не йде про добро справи, що навіть на згадані наради в Філядельфії вона їхала не в ціли оздоровлення суспільного українського життя, не для прочищення атмосфери і знайдення нових напрямних, тільки в надії, що вдасться їй при тім придумати якусь „лапку" для своїх противників, щоб опісля мати про що писати; чи, точніше, до чого навязувати свої брехливі писання.

ЛИЦЕМІРИ.

Що редактори „Народної Волі" є лицеміри і фарисеї, яким не про правду і добро суспільности йде, ми знали вже здавна. Бо здавна бачили, як то вони попри голословні запевнення про „єдність", ту єдність у практиці всюди розбивали.

Згадатиб про неетичні й нічим не доказані закиди на адресу українських націоналістів; або про обвинувачення українських груп у „гітлеризмі" на шкоду цілого українського визвольного руху; чи про становище „Народної Волі" в таких справах, як українська протипольська маніфестація в Ню Йорку минулого року, коли то „Народна Воля" не лиш морально не поперла цієї маніфестації, але шкодила їй і навіть за гроші не хотіла помістити оголошення, хоч поміщує оголошення на горівки, папіроси, чи републиканських кандидатів, з якими не солідаризується.

Коли якась людина в той спосіб поступає в практиці, чи не може огорнути когось злість, коли на словах вона верещить про „єдність"?

СПРАВА З УКРАЇНСЬКОЮ ПРОГРАМОЮ НА ВИСТАВІ.

Подібне становище заняла „Народна Воля" до української програми на Світовій Виставі. В звіті голови Українсько - Американського Виставового Товариства, Д. Галичина, поміщеним у „Свободі" 25. липня, знаходимо такий уступ:

„Відомий уже факт, що заки створено Виставове Товариство, то над справою нашої участи в Світовій Виставі нараджувались представники чотирох українських запомогових організацій в справі підготування нашої участи в тій Виставі. Пропозиція представників У. Н. Союзу щодо такої спільної акції не принялася головно через спротив представників Українського Робітничого Союзу і „Народної Волі", які відразу заявились, що У. Р. Союз не може дати нічого на нашу участь у Світовій Виставі та що запомогові організації повинні взагалі стояти якнайдалі осторонь від творення якогось спільного тіла для ведення спільної акції в тій справі, бо, мовляв, українська еміграція, побачивши, що запомогові організації занимаються підготуванням нашої участи в Світовій Виставі, не зложать тоді ніяких, або дуже малі жертви, бо буде думати, що запомогові організації самі зложать потрібні фонди".

ВИКРУТИ.

Отож, коли в практиці була прекрасна нагода задемонструвати свою „єдність", „Народна Воля" відмовляється від цієї нагоди, а оправдує це тим, що, мовляв, лише запомогові організації створять спільне тіло для певних суспільних завдань, то люди не захочуть складати жертв, бо думатимуть, що запомогові організації зложать жертви.

Гаразд. Але чому тепер пхатись до створення такого тіла й пертись до контролі над тими грішми, що їх зібрати мають інші організації? Хіба тепер нема вже небезпеки, що коли створиться „провідне тіло з чотирьох запомогових організацій", то люди також не захочуть складати жертв, думаючи, що всі фінансові потреби покриватимуть згадані запомогові організації? Чому редактори „Народної Волі" раз говорили так, а другий раз інакше?

Перешкода.

— Вчора перший раз по шлюбі я посварилася з чоловіком і постановила виїхати до мами. Тому спакувала я мої речі, але...

— Але?

— Подумай лиш: мій чоловік не хотів віднести мені клунків на двірець.

В адміністрації часопису.

— Пане адміністраторе, я прийшов помістити в вашім часописі оголошення про смерть моєї бабуні. Скільки буде коштувати?

— 50 центів за цаль.

— О, Боже! То буде дороге оголошення, бо моя бабуня була майже 6 стіп.

Залізні зуби.

— У вас, як бачу, міцні й здорові зуби. Чи вони таки справді ваші?!

— А так. Вчора я заплатила останню рату в дентиста!

Степан Мусійчук.

ЗА ЩО МОГИЛИ В ХУСТІ?

(Карпатороссам, що шлють чолобитні мадярам).

У Хусті могили. О, як їх багато!
Це Карпатська Січ принесла офіри
За честь Вітчини, за волю і віру,
За Русь-Україну, за землю багату,
Щоб її сквернили там гуни прокляті.

Сплила кров юнацька в карпатських долинах,
З хвилями сплила у Чорне море,
Щоб змити із вас неволю і горе,
Щоб вас приєднати до предків родини,
Преславного роду Руси-України.

Ваші верховини сини ваші рідні
Встелили кістьми у завзятих боях,
Щоб ви із дітьми зажили на волі,
У власній державі були шани гідні
І більш не конали в мадярській сваволі.

Невже ви забули тих шибениць тіні,
Що ставив їх гун при ваших дорогах,
Де ваших батьків вивішав так много?
Защож стільки крови тоді плило й нині?
За те, що ви душі Руси-України.

Чогож ви ту душу тепер оплювали
Й мадярам на глум шлете чолобитні?
За що їм поклін? За кари всі смертні,
Що вони всі віки там вам готували
Й дикунським звичаєм вас торторували?

Чом, замісць молитви за військо січове,
За Карпатську Січ, що вас хоронила,
Що за вас пішла і лягла в могили,
Ви святу ідею потоптали знову
Й ідете охотно в мадярську неволю?

Гей, рідні люди! Ви карпатороссі!
Погляньте ви взад в історію свою,
Погляньте на Хуст, на гроби героїв.
Читайте ті назви, що хрести їх носять
Й слухайте! з могил тих героїв вас просять:

„Не скверніть душ щирих ви власного роду!
Гоніть юдів пріч, що вами торгують,
Та з юдин гріш вам петлю готують.
Гун братом не буде руського народу,
Бо й другом не був він ніколи із роду.

„Читайте ви свою історію давню!
Одна вона в вас від Глїба й Бориса,
Один ви народ від Дону за Тису,
Одна у вас віра й традиція давня:
Одна **Русь-Вкраїна, могутня, преславна.**

„Для Неї ми жиймо і душу ховаймо.
За Неї життя варт у жертву віддати,
Для Неї несім ми труд і посвяти,
Для її держави всі руки подаймо,
За її ми долю Господа благаймо!"

ПРОТОКОЛ

з нарад головного екзекутивного комітету У. Н. Союзу, які відбулися 25. липня 1939 р. в головній канцелярії У. Н. Союзу під ч. 81-83 Ґренд Стріт, Джерзі Сіти, Н. Дж.

У нарадах, які почалися в годині 10.30 рано, взяли участь: головний предсідник М. Мурашко, заступник головного предсідника Г. Герман, заступниця головного предсідника Марія Малевич, головний рекордовий секретар Д. Галичин і головний фінансовий секретар-касієр Р. Слободян.

Головний предсідник, відкривши наради, предложив для полагодження і вирішення такі справи:

Купно бондів. Рішено закупити Washington Water Power 3½% бонди за $14,700 і New York State Electric & Gas Co. 3¾% за $66,300.

Продаж бондів. Постановлено продати такі бонди: Dominion of Canada 3% за $15,300, які закуплено свого часу за $14,700; Texas Corp. 3% за $15,594, які були закуплені за $15,150; West Texas Utilities 3¾% за $17,333.20, за які заплачено $17,297.50; Michigan Consolidated Gas Co. 4% за $60,957.25, які свого часу були закуплені за $58,500.

Рішено видрукувати нові „Рейт Букс", у яких будуть додані вкладки для 16 і 17-літніх членів у клясах W.O.P.E., а також будуть поміщені табелі вартісних зворотів для кляси III. Молодечого Департаменту. Нові „Рейт Букс" будуть готові за два місяці і будуть тоді вислані кожному відділові по одному примірникові.

Перебудова офісів головної канцелярії У. Н. Союзу. Щоб мати більше приміщення для поширеного й постійно зростаючого бизнесу У. Н. Союзу, постановлено перебудувати відповідно офіси головної канцелярії У. Н. Союзу.

На тім закінчено наради, а предсідник закрив збори в годині 3. пополудні.

Д. Галичин,
гол. рекордовий секретар У. Н. Союзу.

Ф. Фебер.

„Ініціятива"

Експрес гнався вже від півгодини серед нічної темряви. Вагон 2. кляси світив пусткою, спокушаючи вигідними подушками.

Та не довго. За хвилину явивсь якийсь пан, кинув малу валізку на багажну сітку, а сам сів з лівого боку в напрямі їзди. Пять хвилин пізніше явився другий пан і зайняв місце напроти першого пасажира на правому боці.

Перший пан — назвім його А. — закурив цигарку, вийняв з пальта часопис і почав читати. Пан Б. закурив теж цигарку, добув із течки ґазету і пірнув у лектуру.

У вагоні довший час панувала повна тиша. Раптом пан А. підійшов до вікна і відчинив його.

В пана Б. нахмурилось чоло. — Моглиб бодай запитати дозволу, коли без потреби відчиняєте вікно — пробурмотів невдоволено.

— Не вважаю це за потрібне, — пробурмотів у відповідь пан А., не силуючись навіть на приязний тон — не бачу, приводу, з якого я мав би душитись у цьому сморіді.

— При повищеній температурі не вільно відчиняти в поїзді вікон, — вигукнув пан Б. подразненим тоном, — в мені ревматизм і я не маю охоти попадати в поважну недугу через ваші екстраваганції.

— Хто має ревматизм, повинен піти до шпиталю, а не замучувати ні в чому неповинних інших пасажирів.

— Це нечуване нахабство! Ви є кретин, найзвичайнісінький кретин!

— О, не дарую цієї обиди! — схопився пан А. — Прошу зараз відкликати ваші слова.

— Ані мені не сниться.

Від слова до слова сварка розгорілася на добре і мало не дійшло до бійки. Сварливі голоси притягнули врешті увагу кондуктора.

— Що тут трапилось, мої панове? — інформувався кондуктор, увійшовши до переділу.

— Оцей пан — заявив пан Б. — відчинив проти моєї волі вікно, що може погано відбитись на мойому здоровлі.

— А оцей пан — вигукнув пан А. — бажає собі, щоб я вдушився у смороді.

Кондуктор пробував погодити обох.

— Алеж, мої панове, — це ще ніякий привід, щоб гніватися. Знайдемо якийсь вихід. Згідно з правильником...

— Алеж, пане кондукторе, — перебив йому пан А. — тепер уже не йде про цю дрібничку. Цей пан образив мене нечуваним способом. Назвав мене кретином, найзвичайнісіньким кретином. Цього я дарувати не можу. Домагаюсь від вас, пане кондукторе, негайної інтервенції.

Кондуктор завагався: — Не маю на це права, це виходить поза мої компетенції. У цій справі мусите, панове, звернутись до поліції на найближчій стації.

— І я так зроблю! — крикнув з гнівом пан Б.

— Так зробити? — пан А. усміхнувся глузливо. — Дозволю собі сумніватись про те.

— І, звернувшись до кондуктора, сказав: — Прошу провірити в цього пана квиток.

Ця справа вже підпала під компетенцію кондуктора. Він не розумів, щоправда, до чого це треба, проте скористав зо своїх управнень і попросив пана Б. показати квиток.

Але тепер вийшла несподіванка. Пан Б. нагло почервонів поза вуха, кілька разів крякнув, понишпорив у кишенях і врешті несміливим рухом подав квиток кондукторові.

Кондуктор оглянув з усіх боків тектуровий картоник і вигукнув: — Ну, знаєте, це небувале! Ви наважуєтесь ображувати пасажира, а самі сидите в переділі 2. кляси з квитком 3-тьої! Прошу негайно перейти до свого переділу і доплатити ріжницю разом із карою.

Пан Б. узяв покірно свою течку і пішов за обуреним кондуктором, як мокрий пес. Пан А. розсівся тепер вигідно, вдоволений, що він тепер знову неподільно панує у цьому переділі.

Експрес зупинився. Пан А. висів і в знаменитому гуморі виходив з перону. Нагло побачив коло себе пана Б.

— Я хотів вас перепросити — сказав пан Б., — відкликую очевидно цього безглуздого кретина, бо я дійсно не мав ніякого обоснування...

— Я радий, — відповів великодушно пан А., — що ви признали мою рацію. Тобто... я теж непотрібно сказав кілька обидливих слів...

— Але тепер між нами все в порядку, — пан Б. хитнув головою на знак згоди. — Одначе поясніть мені, будьласка, малу справу: звідки ви знали, що в мене є квиток 3. кляси? Ваші очі це справжній рентґен.

— Рентґен? Та звідкиж! — боронився пан А. — Тоді, як ви закурювали цигарку і витягали з кишені сірники, я несамохіть завважив ваш квиток. Я зразу пізнав, що це білет 3. кляси. Був він бронзової краски, зрештою — такcамо, як і мій... Тільки — що я скорше схопив ініціятиву.

Переклав К.

КОРОЛЬ ТЕЖ.

Маріон Телі, відома оперова й радіова співачка, коронує Едварда Молгерна, 24-літнього „сторожа життя" в Атлентик Сити, Ню Джерзі, королем тих сторожів. Він важить 195 фунтів і є студентом прав в університеті Темпл у Філядельфії.

МУЖЧИНИ Є ТАКИМИ, ЯКИМИ ЇХ СОБІ ЖІНКИ ВИХОВАЮТЬ

Коли придивимося до жінок, що їх чоловіки є „великими", то побачимо, що їх впливові завдячує неодин з чоловіків свою „великість" і що саме дрібнички у поведінці, одязі тощо, яких найбільше допильнували жінки у своїх чоловіків, відіграли у їх пізнішій карієрі немаловажну ролю.

Пані Франко — жінка знаменитого тепер еспанського ґенерала дуже дбає про свого чоловіка і його замилування. Єдина річ, до якої вона не може призвичаїти свого чоловіка, це музика. Ґенерал музики не любить і пані ґенералова не може його в цьому напрямі ніяк перевиховати. Зате вибирає п. Франко дуже старанно лектуру для свого чоловіка і сама багато йому читає вголос, а коли ґенерал вибирається в подорож, пані Франко добирає йому книжку на дорогу. Крім духової поживи дбає пані Франко і про поживу тіла свого чоловіка і кажуть, що ані сам ґенерал, ані його численні гості не можуть жалуватись на кухню пані ґенералової. Вона часто сама варить найвибагливіші страви.

Безспірно найбільший вплив на політичну карієру свого чоловіка має пані Чанкайшек. Вона сміло може твердити, що саме такого чоловіка собі виховала, якого хотіла.

Пані Чанкайшек (панна Лей Лінґ Сунґ) придбала виховання й освіту в Америці. По повороті до Китаю батько представив їй Чанкайшека, що, тоді ще не займав такого визначного становища. Коли батько згодом переказав їй побажання Чанкайшека, щоб вона вийшла за нього заміж, молода дівчина засміялась і завважила, що „він одягається страшенно недбало і просто неможливо", але згодом подумавши трохи, додала: „Але вийду за нього, а потім побачимо, що вдасться з нього зробити..."

Не минуло і двох місяців, а Чанкайшек став найелеґантніше убраним мужчиною Китаю. Пані Чанкайшек заявила: „Я одягаю свого чоловіка, як мені подобається" і твердить, що одежа робить людину. На запит знаменитого журналіста Варда Прайса, чому вона приписує швидкість і успішність карієри Чанкайщека, відповіла молода жінка спокійно: „Його прегарним одностроям, які я сама йому добираю".

Але крім того є пані Чанкайшек і дуже дбайливою секретаркою свого чоловіка і дорадницею. Вона принесла до Китаю „дух білої людини" і вийшовши заміж, першого дня видалила з дому чоловіка дві попередні його жінки, заявивши, що вони звичайні конкубіни. Чанкайшек радо дозволяє своїй жінці, щоб вона запроєктовувала і переводила в життя ріжні соціяльні реформи, так, що вплив пані Чанкайшек на політичні і соціяльні події дуже великий.

Цілком протилежним типом жінки є пані Мусоліні. Її співпраця виявляється лише у веденні дому і вихованні дітей. Але тут вона дуже дбає про те, щоб Мусоліні поширював її засади і у своїх соціяльних реформах.

„Не набридайте мені з вашою політикою, а попробуйте ліпше цієї каші", — так може припинити пані Рахиля Мусоліні політичну дебату при обіді. Пані Мусоліні по відході свого чоловіка до бюра чи політичних нарад сама йде вибирати продукти на найближчий ринок, даючи так приклад доброї господині іншим італійкам. Між чоловіком і жінкою на теми доброї „поленти" буває чимало ріжних веселих дебат і жартів, які звичайно кінчаються заявою пані Мусоліні, щоб чоловік не мішався до її господарських справ, як вона не мішається до його політики.

Дружина колишнього міністра закордонних справ Анґлії, пані Іден, без зайвої соромливости признається кожному, що її заслугою є, що найліпше одягненим чоловіком Анґлії вважають її чоловіка. Мати молодого політика дуже дивується, що Іден піддається у цьому відношенні впливові жінки, бо за молоду був він досить недбалий у свому одязі, а вона сама вважала це за річ другорядну, даючи йому дуже дбайливе виховання в іншому напрямі. Своїй матері завдячує цей визначний політик дуже добре знання французької мови, з якої зробив немало прегарних перекладів віршів та написав ріжні розвідки. При цій літературній праці помагає свому чоловікові пані Іден молодша, так, що своє виховання й успіх в житті завдячує Іден двом жінкам — своїй матері та жінці.

Ніхто не сподівавсяб від тихої і ніби непомітної дружини етіопського цісаря Гайле Селясі тої великої ролі, яку вона відогравала в часі італійсько-етіопської війни. Коли чоловік її був при війську, цісарева міцно тримала владу у своїх руках у краю. Її лагідності, рівночасно і рішучості треба було завдячувати те, що не дійшло до революції. Ніхто ніколи не бачив страху чи переляку в очах тієї тихої на вигляд жінки, але ніхто ніколи не бачив у неї і сліз, за вийнятком того дня, коли мусіла залишити свій край та йти на вигнання. І сьогодні на чужині підтримує і допомогає цісарева етіопська свому чоловікові зносити вигнання і нужду, а своїми мудрими порадами нераз стає йому у пригоді серед чужого світу. Більш чутлива, як кожна жінка на ріжні форми і прояви нового життя, цісарева нераз вирятовує чоловіка у складних ситуаціях та веде його тернистим шляхом вигнання.

Цілому світові знаний вплив пані Рузвелт на свого чоловіка. Такої помічниці, що вміє так досконало вести дім, приймати гостей, розвязувати складні дипльоматичні ситуації, вести відповідну пропаґанду, як усе те робить пані Рузвелт, може бажати своїй жінці собі кожний політичний провідник.

Але не гірше вивязується зо своїх дуже трудних обовязків жінка анґлійського премієрміністра, пані Чеймберлин. Її становище вимагає надмірного такту і дипльоматії, щоб у всіх складних ситуаціях такої заплутаної анґлійської політики знайти для себе відповідне становище. П. Чеймберлин привязує також велику вагу до одягу і дуже допильновує його у свого чоловіка. Завдяки тому має Чеймберлин славу найкращого добирача краваток, бо властиво то вона їх вибирає. П. Чеймберлин надає велику вагу і відпочинкові та розвагам по праці, а тому підтримує у свого чоловіка любов до полювання та риболовлі. Сама вона стежить за літературою в цій ділянці і переказує чоловікові, що прочитала та доураджує йому прочитати речі, які, на її думку, його моглиб найбільше зацікавити. Кажуть, що Невіль Чеймберлин нераз у найскладніших ситуаціях засягає ради у своєї жінки, яка звичайно скрізь з ним подорожує й уважно стежить за всім ходом подій у світі і в Анґлії.

Як бачимо, не треба обовязково самій бути на високому становищі, щоб відогравати велику ролю у політичному та соціяльному житті свого народу. — („Діло").

НЕ ЧУТИ СЛІВ

(У 20. роковини смерти Лесі Українки).

Не чути слів, замовк цей звук,
Що рив тавром по дні недолі.
Тільки в піснях живе відгук:
Чола підносьте у неволі!
В них віє гнів, бур, громовиць,
Аж серце тріскає від болю;
Поглянь в триюмф на тих пяниць,
Як смокчуть нашу кров за волю.

Не чути слів. Клич не погас,
Що вирвався з груди ніжної.
„Геть, думи сумні!" Не час, не час!
Віри вливайте більш сильної!
„Відвага — меч". Вогонь це жар,
Що в сильні лави закликає,
Пити до дна гіркий пугар,
Хай в силу духа покріпляє.

Забудьте грязь, невдач прогріх.
До єднайь думкою одною,
Щоб в слушний час ворожий сміх
Здавити лавою сильною.
Лиш спільно враз, і тут і там,
В борню, в посвяти, не для шкоди,
Крикнути враз: наш дім, наш храм!
Так чинять вольнії народи.

Не чути слів, тільки пісні,
Що кріплять гартом наші сили,
Морозять кров звуки сильні,
В життя, нас кличуть эза могили:
Вставай! Борись! Будеш вільний,
Відвага творить життя власне;
Це клич пісень рветься ніжний,
Що в нас навіки не погасне!

М. Костишин.

НАМИСТО КОРОЛЕВИ.

Теперішній італійський король Віктор Емануїл, як 8-літний хлопчик був одного разу зо своїм учителем на проході. На одній з вулиць Риму він пристанув перед крамничною виставою, де молодому наслідникові престола дуже припав до вподоби шнур червоних коралів. „Мушу це купити для своєї мутусі!" — сказав він до свого вчителя. Подана купцем ціна була зависока на кишеню хлопчика. Наслідник престола в клопоті подумав хвилинку, почім запропонував купцеві: „Прошу мені дати стільки коралів, скільки мені належиться за мої гроші; решту коралів прошу затримати, бо скільки разів заощаджу гроші, закуплю дальші". Купець прийняв пропозицію. Але минули два роки, поки нинішній король Італії був у спромозі зложити матері куплений за власні ощадності дарунок. Королева була сильно зворушена, коли дізналася про історію тих коралів. „Це найдорожче намисто, не здійму його ніколи з шиї, бо воно доказ привязання моєї дитини" — говорила королева Олена кожному, хто з подивом приглядався до цієї скромної королівської прикраси.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. Ш., Ню Йорк, Н. Й. — Не знаємо, чи в американській війні з 1775 р. брали участь українці. Це ніде не записано. — Мотор по українськи називається також мотор. Це модерна назва, латинського походження і вона прийнялась у всіх народів. Є теж у нас спроби називати мотор своїм власним словом „рушій", але те слово ще не прийнялось широко. — Словар Грінченка, котрий вийшов 1909 р. і не є повний, має 73 тисячі слів. До того прийде велике число технічних виразів, які ще не є усталені. В буденнім житті пересічний чоловік, без вищої освіти, вживає 3 до 4 тисячі слів. В літературі письменники пересічно вживають по кільканацять тисяч. — Краще лікаря називати таки лікарем, а не доктором, а то тому, що українське слово відразу означає свою професію, коли слово „доктор" означає тільки науковий титул. Є доктори медицини, фільософії, прав, природничих наук і т. п. Коли одначе хтось звертається до лікаря із запитом, то краще вжити наукового титулу „доктор" ніж „пане лікарю". Слово доктор походить від латинського „доцере", значить „учитись". Доктор це — „вчений".

АДМІРАЛ ТОМАС ГАРТ,

що командує американською фльотою в азійських водах і має свою головну кватиру в Шанґаю, в Китаю. Він є наслідником адмірала Ярнела, що недавно уступив через старість.

ВЕЛИКІ ЗЛОВЖИВАННЯ ПРИ БУДОВІ САНАТОРІЇ.

В Лодзі викрили великі зловживання при будові санаторії Суспільної Обезпечальні, що її будував Л. Мацішевський. Згідно з договором, Л. Мацішевський міг дістати гроші щойно тоді, коли комісія огляне будинок і перебере його. Тимчасом виявилося, що Мацішевський дістав кількасот тисяч злотих за роботи, що їх взагалі не виконав. Справою занявся прокуратор.

Романтично.

— Як ви познайомилися із своїм другим чоловіком?

— Ах, це було дуже романтично. Мій теперішній чоловік переїхав першого своїм власним самоходом.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(45)

Тарзан подивився на стежку між двома рядами зо списами у руках вояків і подумав собі: „От тобі шлях просто до пекла". Тим шляхом він мав бігти, а за ним мав гнатись лев. Що лев може нераз скочити кілька метрів нараз, це добре знав Тарзан. Якби так на деревах, то може ще міг би якось оборонятись.

Тепер Тарзана відвязали від воза і розкували ланцюхи. Далі підвели льва до нього, щоб той обнюхав свою жертву, за якою мав гнатись. Томос, ворог Тарзана, аж вискакував зо шкіри, що нарешті вдалось йому діпняти цілі й зігнати зо світу того, коло він так ненавидів. Зате король Алекстар був нервовий.

Тарзан повернувся обличчям до короля і глянув йому просто в вічі. Король не видержав погляду і опустив очі. Вся неміч і безхарактерність проявились у тім погляді. Та щоб закрити це, король поспішно закричав: „Скоріше, пускайте льва, бо я нуджусь!" Слуги послухали приказу і почали поспішати.

Та в поспіху вони зробили дурницю. Вони заскоро здійняли львові нашийник. Лев, почувши волю, не кинувся на Тарзана, тільки на найближчого вояка. Той скричав. Повстав великий заколот. Лев кидався мов скажений, а зо всіх сторін чигали на нього вояки зо списами. Рани ще більше розлючували льва.